

Қазақстан мен Ресей арасындағы тауар айналымына шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

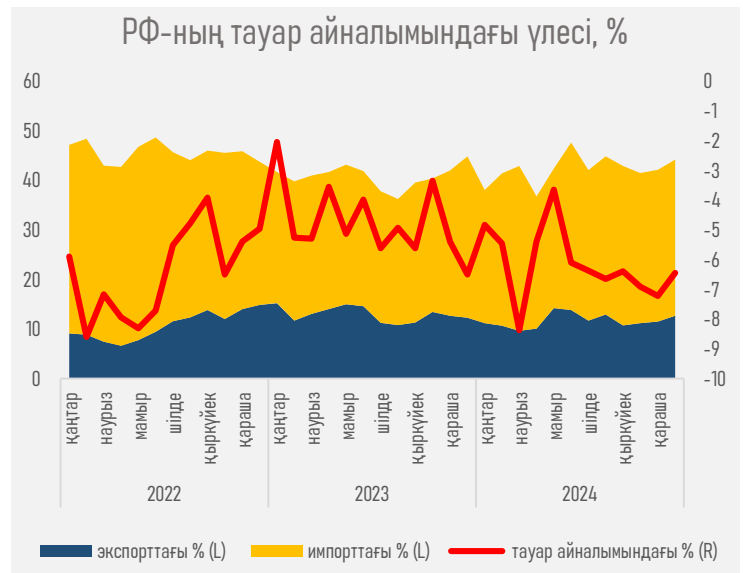
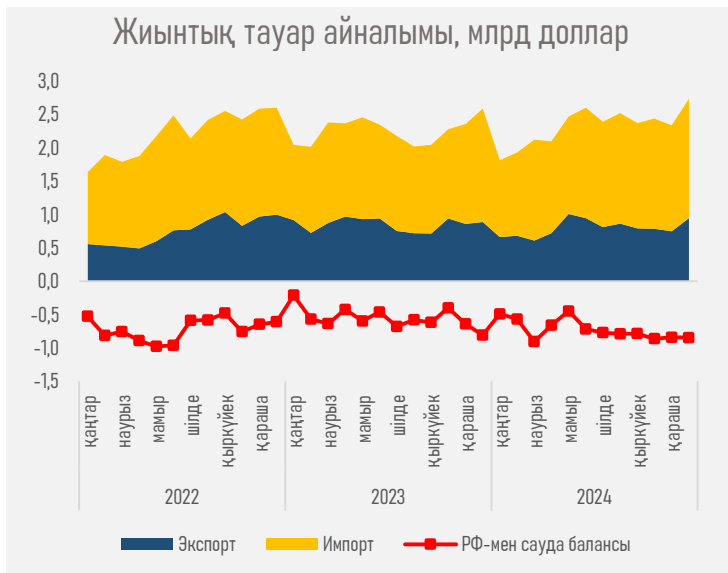
2024 жылғы қаңтар-желтоқсан

Негізгі тенденциялар

- ҚР-ның Ресей Федерациясынан тауар айналымы 2024 жылы өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда импорттың өсуі (+8%) есебінен 3%-ға — \$27,8 млрд долларға дейін өсті, ал Ресей Федерациясына экспорт төмендеді (-6%). Құрылымдық теңгерімсіздік (экспорттың төмендеуі кезіндегі импорттың өсуі) қазақстандық тауарлардың бәсекеге қабілеттілігінің төмендеуін және ресейлік импортқа тәуелділіктің күшеюін көрсетуі мүмкін.
- Сонымен, Ресей Федерациясының 2024 жылғы ҚР жалпы тауар айналымындағы үлесі 20%-ға дейін өсті (2023 жылғы 19%-дан): атап айтқанда, импортта — 28%-дан 31%-ға дейін, ал экспортта ол бір жыл бұрынғы 13%-дан 12%-ға дейін қысқарды.
- Ресей Федерациясына экспорт құрылымындағы үлес 2024 жылы химиялық өнімнің үлесі өсті (+189 млн. долл.) және металдар (+\$47 млн), ал машиналар (-\$629 млн) мен минералдық өнімдердің (-\$370 млн) үлесі қысқарды, бұл сұраныстың қазақстандық шикізат тауарларына (80%-дан 83%-ға дейін) көбірек дәрежеде орын ауыстыруын көрсетеді.
- Өңдеуші өнеркәсіп тауарлары экспортының үлесі 20%-дан 17%-ға дейін төмендеді. Ресей Федерациясынан 2024 жылғы импорт құрылымындағы табыс негізгі өсім тоқыма бұйымдарына келді (+\$364 млн.), қымбат металдар (+\$390 млн) және химиялық өнімдер (+\$334 млн).
- Бұл тоқыма үлесінің өсуі өндірілген өнім көлемінің ұлғаюы аясында жеңіл өнеркәсіп кәсіпорындарының, сондай-ақ номиналды ақшалай кірістердің өсуі аясында халықтың сұранысының артуымен байланысты болуы мүмкін; химиялық өнімдер мен қымбат металдар-өнеркәсіптік өндірістің ұлғаюы, ішкі тұтынудың өсуі және сауда логистикасындағы өзгерістер.

- Ресей Федерациясынан импортқа жеткізу санаттары бойынша азық-түлік тауарларының (+\$129 млн), азық-түлік емес тауарлардың (+\$505 млн), соңғы тауарлар мен қызметтерді өндіруге арналған аралық тауарлардың (шығыс материалдары мен бұйымдарының) өсуі (+\$929 млн) және өндіріс құралдарының төмендеуі (-\$158 млн).
- ҚРҰБ факторлық талдау есептеулері бойынша іс-шаралар, импорттың номиналды көлемінің ұлғаюы жеткізілімдердің физикалық көлемінің өсуіне байланысты.
- Рубльдің теңгеге (5,9%-ға) біршама нығаюына қарамастан, ресейлік тауарларда үлкен артықшылықпен баға артықшылығы сақталды: нақты айырбас бағамы (екі елдегі ТБИ қатынасына номиналды айырбас бағамын түзету арқылы есептелетін KZTRUB индексі), 2024 жылдың қорытындысы бойынша бір жыл бұрынғы 130,1-ге қарсы 129,5 тармақты құрады (төменде қараңыз) Осылайша, Ресей Федерациясымен 2024 жылғы теріс сауда балансы 31%-ға кеңейді, \$6,6 млрд-тан \$8,7 млрд-қа дейін.
- Атап айтқанда, Ресей Федерациясымен сауда-саттықтағы теріс сальдо (\$8,7 млрд) ағымдағы операциялар шотының соңғы тапшылығынан екі есе дерлік асып түсті (\$4,4 млрд). Ресей Федерациясымен сауда операциялары бойынша төлемдер құрылымындағы үлес рубль үлесінің біртіндеп өсуін жалғастырды, әсіресе импорт үшін. Оның 9A2024 жылғы үлесі экспорт үшін банктік төлемдер көлемінің 77%-на және импорт үшін 96%-ға жетті.
- 2023 жылы USDKZT-тің USDRUB-пен корреляциясы ақша-несие саясаты мен сыртқы күйзелістер арасындағы алшақтық жағдайында әлсіреді (корреляция коэффициенті 36,7 пункт болды). Алайда, 2024 жылы импорттың өсуімен аталған екі валюта жұбы арасындағы корреляция 67,6 пунктке дейін қалпына келді.

Қазақстанның РФ-нан тауар айналымы

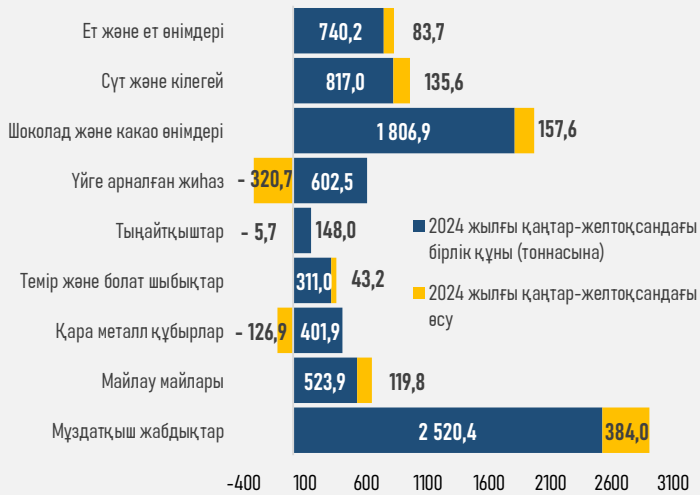

РФ-мен тауар айналымының құрылымы

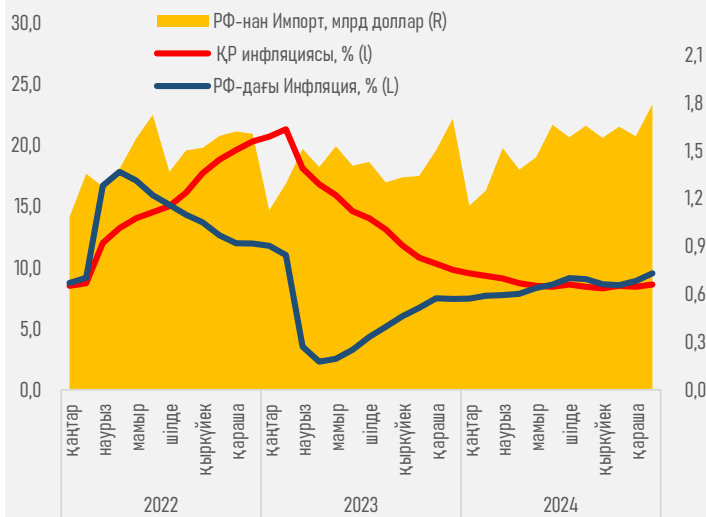

РФ-дағы бағаның өсуінің Қазақстандағы инфляцияға әсері

РФ-нан тауарлар бағасының өзгеруі, мың теңге

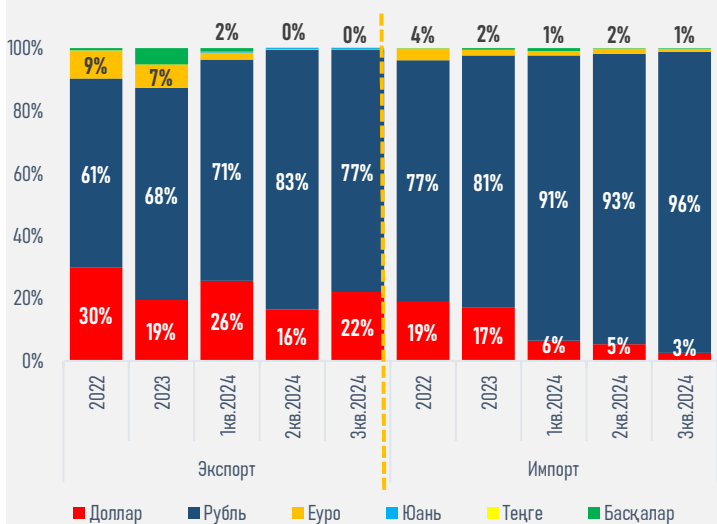

ҚР мен РФ-дағы инфляция динамикасы

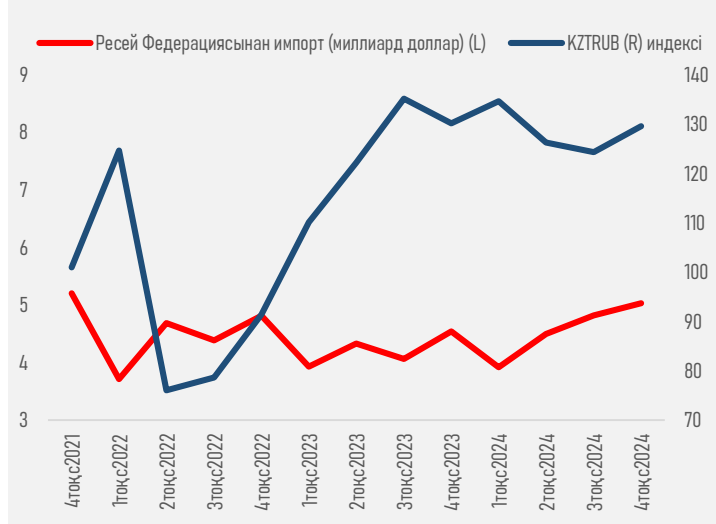

РФ-мен экспорттық-импорттық операциялар бойынша төлемдер

РФ-мен операциялар бойынша төлемдер құрылымы, \$ млрд

РФ-мен рубльдік тауар айналымы және RUBKZT бағамы

Дереккөз: ҚРҰББ, РФОБ, ҰСБ, ҚР СЖАР, ЕЭК

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2025

Резюме

Ресей Федерациясының ҚР-ға тауарлар импортындағы үлесі екі жыл бойы үздіксіз төмендегеннен кейін (2022 жылы 35,1% - ға дейін, 2023 жылы 27,9% - ға дейін), 2024 жылы тренд өзгерді. Қазақстанның жиынтық импортындағы ресейлік тауарлардың үлесі жергілікті өнеркәсіптің аралық тауарларды әкелуге тәуелділігі, азық-түлік емес тауарлар мен азық-түлік өнімдерінің ішкі өндірісінің жеткіліксіздігі аясында 30,5% - ға дейін өсті.

Осы импорттың жекелеген санаттары (мыс, аралық тауарларда: шанақтар, мотор-көлік құралдарының бөліктері, мұнай өнімдері; азық-түлікке жатпайтын: киім, дәрі-дәрмек, пластмасса бұйымдары; азық-түлік: кондитерлік өнімдер, қант, сусындар) әртүрлі мемлекеттік бағдарламаларды, мынадай шараларды іске асыру шеңберінде ішкі өндірісті ынталандыру кезінде негізгі бағыттарды көрсете алады экономиканы әртараптандыру және кәсіпкерлік субъектілерін қолдау.

Ресей Федерациясының ҚР-дағы тауарларды негізгі жеткізушілердің бірі ретіндегі рөлін қалпына келтіру теңге мен рубль бағамдарының корреляциясының күшеюімен қатар жүрді және төлем балансына айтарлықтай қысым жасады.

Сонымен қатар, ресейлік тауарларға айтарлықтай қолдау, басқалармен қатар, теңгенің рубльге нақты айырбас бағамының жоғары мәніне байланысты баға артықшылығын береді.

Рубльдің жақында айтарлықтай өсуі (теңгеге 26% - ға нығайды, 4,8-ден 6,1 теңгеге дейін) белгілі бір дәрежеде Ресей Федерациясынан импорттың құнына әсер етуі мүмкін. Алайда, сауданы теңгерімдеудің мақсатты шараларынсыз сауда балансына, инфляцияға және валюта нарығына қысым жасау арқылы жоғары тәуелділік сақталады. Бұл әсер Ресей Федерациясы мен АҚШ арасындағы қатынастардың қалыпқа келуіне және геосаяси шиеленістің төмендеуіне байланысты күшеюі мүмкін.